

Zrozumieć świat ucznia z zespołem Aspergera

Praca terapeutyczna z dzieckiem z zespołem Aspergera odbywa się podczas różnych zajęć specjalistycznych. Jednak w klasie nauczyciel również może prowadzić działania terapeutyczne, które przyczynią się do zaspokajania potrzeb dziecka. Pracę z uczniem z ZA, bez względu na jego wiek, warto rozpocząć od wspólnego spisania kontraktu z dzieckiem jak i z rodzicami. Powinny znaleźć się tam jasne i konkretne zasady, zawierające nasze oczekiwania. Unikajmy nadużywania słowa „nie”, stosując jak najwięcej wskazań sformułowanych pozytywnie. Dzięki temu uczeń wie, jak powinien postępować, a nie czego nie wolno mu robić. W przypadku kontraktu, należy kierować się regułą „mniej znaczy lepiej”. Oznacza to, że dobrze jest zapisać mniej zasad z jasnymi oczekiwaniami, aniżeli więcej, co utrudnia uczniowi zapamiętanie i zrozumienie ich sensu. Kontrakt powinien być podpisany i stosowany przez wszystkich zainteresowanych. Wspólne ustalanie granic wzmacnia u dziecka poczucie autonomii i sprawczości.

Ze wszystkich ram społecznych wynikają konsekwencje ich nieprzestrzegania. Dlatego warto rozważyć stosowanie metody żetonowej (np. zbierania pieczątek, buziek, naklejek), przyjaznej dla osób w każdym wieku. Dorośli również są jej poddawani. W zależności od stwierdzonych potrzeb lub problemów, dziecko zbiera punkty za odpowiednie zachowanie. Na początek warto wybrać maksymalnie trzy zachowania niepożądane, nad którymi chcemy pracować. Niekiedy można ograniczyć się nawet do jednego, aby umożliwić odniesienie sukcesu.

Wzmocnienia pozytywne to nie tylko nagrody rzeczowe, których powinno się unikać, ale wszelkie nagrody społeczne (tj. pochwały ustne lub pisemne). Zeszyt pochwał sprawdza się w terapii młodszych dzieci z zespołem Aspergera. Pochwała spełnia swoją rolę tylko pod pewnymi warunkami. Większość osób chwali używając ogólników „jaki piękny rysunek”, „jak ładnie się bawisz”. Są to ogólne sformułowania, które tak naprawdę o niczym nie informują. Skuteczniejsze bywają pochwały opisowe, niwelujące ocenę, a opisujące to, co widzimy bądź czujemy. „Jestem pod wrażeniem opowiadania o zwierzętach. W szczególności zwróciłam uwagę na wers....”. „To się nazywa porządek. Książki poukładane na półce. Przybory w piórniku”. Takie komunikaty zawierają konkretne wskazówki oraz przyczyniają się do utrwalania pożądanых reakcji.

Sposoby na kontrolę emocji

Dużym utrudnieniem w nauce dziecka z zespołem Aspergera są jego niekontrolowane reakcje emocjonalne, uwidaczniające się w różnej postaci. Może to wynikać z braku umiejętności rozpoznawania emocji zarówno własnych, jak i innych bądź trudności natury sensorycznej. Świadomość tego, że każda emocja jest potrzebna i nie ma dobrych i złych emocji, powinna stać się punktem wyjścia. Nazywanie emocji pojawiających się w przeróżnych zdarzeniach życia codziennego, to ważny element nauki. Dzięki temu uczeń wie, kiedy jest wesoły, smutny, znudzony i jak to się objawia.

Nieadekwatne wybuchy złości trudno opanować w warunkach szkolnych. Przydatnym narzędziem staje się „kodeks złości”. Taki kodeks można opracować wspólnie z pedagogiem, w warunkach spokoju i wzajemnego zrozumienia. Zapisujemy w nim sytuacje, w których odczuwa się złość, po to aby pogłębić samoświadomość. Następnie warto zaznaczyć, czego wtedy robić nie wolno – przede wszystkim krzywdzić siebie i innych. Znalezienie

alternatywnych metod staje się najważniejszym zadaniem wdrażanej metody. Wyrażać daną emocję można w przeróżny sposób: rysując swoją złość, pisząc do niej list, drąc kartkę, oddalając się do kącika wyciszeń lub do miejsca, które dziecko lubi i czuje się bezpiecznie. Wyznaczone miejsce w klasie, w którym uczeń z ZA będzie mógł odciąć się od wszelkich bodźców, może stać się kluczowym elementem wszystkich innych oddziaływań terapeutycznych. Nie musi być to odrębna sala, która często jest w szkołach specjalnych. Może to być oddzielne miejsce z wygodną pufą, ulubionymi rzeczami.

Rozwijanie umiejętności społecznych to bardzo ważny aspekt w pracy z osobami z zespołem Aspergera. Stwarzając okazję do bycia z rówieśnikami, rozwijamy zdolności wchodzenia w interakcje społeczne. Jednocześnie dbamy o zaspokojenie jednej z najważniejszych potrzeb – przynależności. Dlatego nie można tego zaniedbywać. Początkowo odbywa się to w kontrolowanych warunkach, przy współudziale chociażby pedagoga specjalnego. Zaczynając od małych grup (par), uczymy reguł współżycia społecznego, zauważania punktu widzenia drugiej osoby, brania pod uwagę jej perspektywy, ale również wychodzenia z egocentryzmu. Można to robić na wiele sposobów. Jednym z nich jest wykorzystywanie zainteresowań naszego podopiecznego. Jednak nie po to, aby zawładnął on rozmową i innymi interakcjami, tylko żeby w ten sposób nawiązywał relacje rówieśnicze i spotykał znajomych o podobnych zainteresowaniach. Wykorzystywanie historyjek społecznych (np. *Ja i mój świat*) to kolejny ważny element nauki. Pokazując prawidłowe wzorce, adekwatny schemat postępowania i punkt widzenia innych ludzi, uczymy reguł i norm obowiązujących w świecie. Wszelkie tego typu działania zmierzają do zachowania prawidłowej równowagi pomiędzy potrzebami dziecka wynikającymi ze spektrum autyzmu, a normami społecznymi.

Zrozumieć świat ucznia z zespołem Aspergera można jedynie wtedy, gdy chcemy to zrobić. Nie powinniśmy ograniczać się tylko do przyswojenia ważnej i niezbędnej wiedzy o samej specyfice zaburzenia.

Gdy będziemy chcieli wejść w ten niezwykle świat, pełen tajemnic i ukrytych sposobów reagowania, możemy zaproponować strategie pozwalające cieszyć się radością bycia razem. A czy nie to jest najważniejsze w idei integracji? Współpraca oparta na wzajemnej życzliwości, tolerancji i zrozumieniu potrzeb wszystkich uczniów sprzyja budowaniu pozytywnej atmosfery.

Źródło:

www.pedagogika-specjalna.edu.pl/autyzm/uczen-z-za-zrozumiec-swiat-ucznia-z-zespolem-aspergera/

Przygotowała: Nicole Bielawska – pedagog specjalny, nauczyciel współorganizujący proces kształcenia